

AKC-college Robotisering en arbeid 10 mei 2016

'Werk wordt anders'

Robotisering raakt arbeid en dus ook het werk van arbeidsdeskundigen. Reden genoeg voor het Arbeidsdeskundig Kennis Centrum (AKC) om hier onderzoek naar te laten doen. Tijdens het AKC-college van 10 mei vertellen onderzoekers van TNO en het VU Medisch Centrum (VUmc) over hun eerste bevindingen en gaan zij in gesprek met arbeidsdeskundigen. Verslag van een interessant en inspirerend college.

Wat betekent robotisering in relatie tot arbeid (arbeidstaken en arbeidsbelasting) en wat zijn de kansen en gevolgen voor arbeidskansen van mensen (met beperkingen)? Wat betekent dit voor de arbeidsdeskundige praktijk? Dat zijn de hoofdvragen van de inventariserende studie die TNO en het VUmc in opdracht van het AKC uitvoeren. Tjeerd Hulsman, programmadirecteur van het AKC, trapt het AKC-college af met de inzet dat de bijeenkomst nadrukkelijk niet bedoeld is als alleen maar zenden door de wetenschap. 'De onderzoekers gaan het vandaag hebben over robotisering in relatie tot het arbeidsdeskundig vak. Maar ze willen zeker ook weten hoe jullie hierover denken. Met andere woorden: wat kunnen jullie teruggeven aan de wetenschap?'

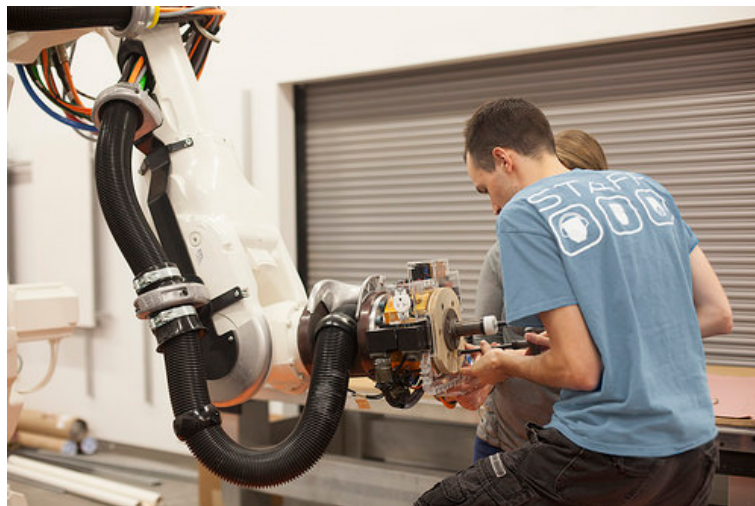
Hybride situatie

Daarna neemt prof. dr. Michiel de Looze (TNO) het woord. Hij neemt de aanwezigen in vogelvlucht mee door het onderzoek. Volgens hem gaat robotisering er niet voor zorgen dat 47 procent van de banen wordt overgenomen door robots, zoals de Engelse onderzoekers Michael Osborne en Carl Frey [beweren](#). 'Wel is het zo dat veel banen gaan veranderen doordat taken verdwijnen of worden aangepast. Complementariteit – waarbij robots en mensen optimaal samen werken – is een waarschijnlijker scenario.' De Looze stelt dat deze hybride situatie in de nabije toekomst een enorme vlucht gaat nemen. 'In bepaalde sectoren is dit zelfs al gemeengoed. In de auto-industrie wordt bijvoorbeeld al gewerkt met cobots: kleine robots die mensen ondersteunen bij precies werk dat erg belastend is. En in de zorg werken sommige artsen met operatierobots.'

Volle breedte

Robotisering beperkt zich niet tot specifieke sectoren. De Looze: ‘Het doet zich voor in de volle breedte van het arbeidsveld: van de digitalisering van administratieve processen bij banken tot de installatie van industriële robots in de maakindustrie. Wat we ook weten, is dat de klappen op banengebied vooral gaan vallen aan de onderkant van het middensegment, met name in de administratieve hoek. Belangrijk is ook om te onderzoeken hoe robotisering uitpakt op de belasting van mensen. Hoe verandert de arbeidsbelasting als gevolg van robotisering en automatisering?’

Werkbelasting

De volgende spreker is Marjolein Douwes (TNO). Zij vertelt dat de onderzoekers voor het AKC-onderzoek gebruikmaken van de zogenaamde ALERT-methode. Deze methode brengt op vier gebieden – fysiek, fysisch, psychosociaal en perceptief-cognitief – de oude en nieuwe situatie voor een bepaalde (geautomatiseerde/gerobotiseerde) taak of functie in kaart. Dit gebeurt aan de hand van deskresearch, dataverzameling en een beoordelings sessie met een aantal experts. ‘Op basis daarvan komen we tot een conclusie: hoe zit het met de werkbelasting in de nieuwe situatie in

vergelijking met de oude situatie?’ De aanwezigen zien zeker het nut in van deze vergelijkingsmethode, maar constateren ook dat ‘de koppeling met de arbeidsdeskundige praktijk nog beter kan’. Men is benieuwd naar de vertaling van de arbeidsdeskundige gevolgen van veranderingen in functies en taken.’

Eerste resultaten

Maaïke Huysmans (VUmc) neemt de aanwezigen vervolgens mee in de eerste twee cases die de onderzoekers hebben bestudeerd. Bij DUO – een van de grotere uitvoeringsorganisatie van de Rijksoverheid – zijn de functies bij twee afdelingen die hun administratieve processen hebben gedigitaliseerd in kaart gebracht. ‘Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat medewerkers in de nieuwe situatie veel meer beeldschermwerk doen. En ondanks de digitalisering is de werkdruk eigenlijk onveranderd gebleven. Dat zijn interessante conclusies.’ Wel benadrukt Huysmans dat dit pas de eerste resultaten zijn. ‘We gaan nog een aantal andere cases in kaart brengen, waaruit waarschijnlijk weer andere conclusies komen.’

Kansen en bedreigingen

Na een korte pauze gaan de aanwezigen met elkaar en met de onderzoekers in gesprek over robotisering in drie sectoren: de administratieve dienstverlening, de ambachtelijk/technische sector en het personenvervoer. In groepjes brengen ze in kaart welke ontwikkelingen ze in de betreffende sector zien op het gebied van robotisering/automatisering, wat de verwachte effecten hiervan zijn op de arbeidsbelasting, welke groepen kunnen worden geraakt en wat de kansen en bedreigingen zijn voor deze groepen. Voor de sector administratieve dienstverlening worden als verwachte effecten op arbeidsbelasting bijvoorbeeld meer zittend werk en meer beeldschermwerk genoemd. Daarnaast zien de arbeidsdeskundigen niet alleen bedreigingen, maar zeker ook kansen voor bijvoorbeeld mensen met spierziekten of een autisme spectrum stoornis (ASS).

Meer psychosociale en perceptief-cognitieve belasting

Voor de ambachtelijke/technische sector wordt als voordeel van robotisering genoemd dat de fysieke belasting minder zal worden. Wel zullen er hogere eisen worden gesteld aan de flexibiliteit van werknemers: bij de ene werkgever zal het werk (mate van robotisering) er heel anders uitzien dan bij een andere werkgever en is bijscholing wellicht noodzakelijk. Robotisering zal volgens de arbeidsdeskundigen met name negatief uitpakken voor laagopgeleiden of mensen met beperkingen. Het groepje dat zich heeft gericht op de sector personenvervoer heeft vooral gekeken naar het bus-, tram- en treinvervoer. Ook daar zal automatisering leiden tot meer beeldschermwerk. Functies zullen veranderen: servicemedewerkers zullen zich bijvoorbeeld moeten specialiseren. Voor algemene vragen worden mensen steeds meer doorverwezen naar het internet. Alleen bij piekbelasting – grote treinstoringen of werkzaamheden – zijn er nog mensen van vlees en bloed nodig. Maar die zullen – meer nog dan nu – te maken krijgen met agressieve en kwade reizigers.

Oplossingen

Het laatste deel van het AKC-college is een plenaire discussie over de gevolgen van robotisering op het professionele handelen van arbeidsdeskundigen. De aanwezige arbeidsdeskundigen geven aan vooral op zoek te zijn naar een instrument dat de kansen van robotisering laat zien. Waar zit nu het perspectief? Er is, kortom, behoefte aan oplossingen: hoe vertaal je als arbeidsdeskundige de

Arbeidsdeskundig Kennis Centrum

gevolgen van robotisering op een organisatie naar het individu? De discussie laat in elk geval zien dat robotisering een thema is dat leeft. Werk aan de winkel voor de onderzoekers dus!